

NIELS JØRGEN HAAGERUP :

RAKET-BESLUTNINGEN OG DANSK NATO-POLITIK

Grundlaget for dansk sikkerhedspolitik har siden 1949 været baseret på medlemskabet af Atlantpagten (NATO). Der har ikke i de forløbne 30 år været større udsving i denne politik, men nok om en række vigtige begivenheder og beslutninger, som Danmark på linie med andre medlemmer af alliancen har skullet tage stilling til.

Hovedsagelig på grundlag af sådanne beslutninger i løbet af 1950'erne og i begyndelsen af 1960'erne er dansk sikkerhedspolitik i NATO blevet udformet. Vigtige milepæle har været afvisningen af stationering af allierede styrker på dansk jord "i den nuværende situation" (1953), godkendelsen af Forbundsrepublikken Tysklands optagelse i NATO (1955), nej til ud fra de foreliggende forudsætninger at modtage atomammunition i forbindelse med leverancer af raketvåben som våbenhjælp (1957), etableringen af Enhedskommandoen for den sydlige del af NATOs Nordregion (1961) og afvisningen af dansk deltagelse i en flersidet atomflådestyrke (1964).

I enkelte af disse spørgsmål har der været delte opfattelser blandt de partier, der i hele perioden har støttet dansk sikkerhedspolitik og medlemskabet af NATO, især Socialdemokratiet, Venstre, Danmarks liberale Parti, og Det konservative Folkeparti. I perioder har også Det radikale Venstre, der i 1949 stemte mod tilslutningen til NATO, været at finde blandt sikkerhedspolitikens støttepartier især i forbindelse med forsvarsforliget i 1960 og forsvarsforliget i 1973. Blandt de se-

nere tilkomne partier har Centrumdemokraterne og Kristeligt Folkeparti også støttet den danske sikkerhedspolitik, Fremskridtspartiet - eller langt hovedparten af dets folketingsmedlemmer - har i de senere år været at finde på samme linie.

I 1979 opstod imidlertid en situation i forbindelse med den forestående NATO-afgørelse om opstilling af nukleare mellemdistanceraketter i Vesteuropa, der så ud til at kunne true denne brede enighed. Baggrunden herfor var, at Socialdemokratiet - og i endnu mere udpræget grad Det radikale Venstre - indtog et standpunkt, der var forskelligt fra det, som de øvrige partier bag sikkerhedspolitikken indtog til spørgsmålet om NATO-raketterne. Socialdemokratiet anså imidlertid ikke selv sin holdning for at være i modstrid med partiets hidtidige linie eller med dansk NATO-politik. Trods ganske hårde ord i debattens afsluttende fase kort før årsskiftet 1979-80, kom det ikke til noget brud mellem den socialdemokratiske regering og de øvrige partier, som står bag dansk sikkerhedspolitik. Det radikale Venstre, der i 1977 havde undslået sig for at deltage i det fireårige forsvarsforlig skilte sig derimod atter ud.

Forhistorie

Da Atlantpagten blev indgået, var USA den eneste atomvåbenmagt i verden. Men kort efter brød Sovjetunionen det amerikanske atomvåbenmonopol, og i løbet af 1950'erne tilgik der såkaldte taktiske atomvåben, først til de amerikanske styrker i Vesteuropa og siden til andre allierede styrker under såkaldt dobbelt-nøgglekontrol. Denne kontrol indebar, at våbnene kun kunne affyres med både værtslandets og USAs godkendelse. I hele alliansens historie har USA bevaret kontrollen over den egentlige atomammunition bortset fra de senere tilkomne nationale franske og britiske atomvåben. De britiske indgår, ligesom USAs atomvåben i Europa - i NATOs forsvarsplanlægning.

Hele NATO har - bortset fra Frankrig siden 1966 - sluttet op bag den officielle NATO-strategi om det fleksible gensvar (flexible response), der bl.a. forudsætter muligheden af, at NATO som den første tager atomvåben i anvendelse overfor en angriber, der er overlegen i konventionelle styrker. Spørgsmålet om atom-

ammunitionens deployering og oplagring har i en lang årrække været et amerikansk anliggende dog i forståelse med regeringerne i de lande, der som Vesttyskland, Holland, Belgien og Luxembourg samt Italien har amerikanske atomladninger placeret på deres territorium. Et forsøg på at danne en flersidet allieret atomstyrke (MLF = Multilateral Force) blev opgivet i 1965.

En kollektivisering af alliansens beslutningsproces blev indledt med dannelsen i 1967 af NATOs atomplanlægningsgruppe NPG (Nuclear Planning Group), som dog formelt kun har rådgivende funktioner, og med den amerikanske såkaldte Nunn Amendment i 1974 vedtaget af den amerikanske kongres med krav til den amerikanske forsvarsminister om at udarbejde og fremlægge en redegørelse for deployeringen, antallet og opgaverne for de amerikanske atomvåben i Europa, de såkaldte TNF-våben (Theatre Nuclear Forces). De langtrækkende TNF-våben er undertiden også betegnet euro-strategiske og "gråzone-våben", fordi de hverken er strategiske i global forstand eller taktiske, og fordi de ikke har været omfattet af SALT I og SALT II traktaterne.

Problemet om en modernisering af TNF-våbnene aktualiseredes i forbindelse med præsident Carters forslag i maj 1977 om et langtidsforsvarsprogram for NATO. Det vedtoges på det efterfølgende ministermøde i Forsvarsplanlægningsudvalget (DPC) i Bruxelles senere samme måned at nedsætte ti arbejdsgrupper, der skulle beskæftige sig med forskellige sider af NATO-forsvaret. En af disse arbejdsgrupper - den tiende - fik til opgave at beskæftige sig med TNF-moderniseringen.

Til at varetage den langsigtede del af dette moderniseringsprogram nedsatte atomplanlægningsgruppen i oktober 1977 en ad hoc arbejdsgruppe betegnet som High Level Group. I dens arbejde deltog repræsentanter fra alle 11 medlemslande af atomplanlægningsgruppen herunder Danmark, der havde været tilsluttet NPG fra starten i 1967-68. NPG har siden sin oprettelse været baseret på et arrangement, hvorefter USA, Storbritannien, Tyskland og Italien samt Italien permanent har deltaget i NPGs ministermøder, mens de øvrige deltagende lande Belgien, Canada, Danmark, Grækenland, Holland, Norge og Tyrkiet på rotationsbasis har deltaget i en 18 måneders periode og været udenfor i den følgende 18 måneders periode. Alle lande har imidlertid deltaget i det løbende daglige arbejde i NPG. Under hensyn til

den stadig stærkere europæiske interesse i NPGs arbejde blev der i 1979 truffet beslutning om ophævelse af rotationsarrangementet, således at alle NPG-medlemslande fremtidig deltager i ministermøderne.

I High Level Group udarbejdedes på en række møder i 1978 og 1979 de forslag og planer, som via NPG ministrene i slutningen af 1979 præsenteredes for NATOs udenrigsministre og forsvarsministre med henblik på en definitiv beslutning om TNF-moderniseringen gennem opstilling af 572 langtrækkende TNF-våben (Pershing II og krydsermissiler).

I forbindelse med nedsættelsen af High Level Group blev det fra flere sider påpeget, at de politiske implikationer af en moderniseringsbeslutning burde gøres til genstand for en nærmere undersøgelse. Dette førte i foråret 1979 til nedsættelse af en særlig "Special Group", der skulle overveje problemerne vedrørende våbenkontrol i forbindelse med TNF-systemer og de politiske og sikkerhedsmæssige aspekter heraf.

Den militære baggrund

Behovet for en modernisering af NATOs TNF-våben bundede i frygten for, at den sovjetiske oprustning og udviklingen af den globale magtbalance mellem USA og Sovjetunionen kunne udhule den vestlige afskrækkelsesstrategi. SALT I aftalen, der blev efterfulgt af SALT II aftalen, underskrevet i juni 1979 af præsidenterne Carter og Bresjnev i Wien, forudsatte en tilstand af strategisk ligevægt mellem de to supermagter. Den mangeårige amerikanske overvægt i strategiske våben måtte dermed anses for at være ophørt eller på vej til at høre op. I forvejen var og er Warszawapagtens konventionelle styrker NATOs overlegne i Vesteuropa, omend omfanget og karakteren af denne overlegenhed til stadighed er underkastet debat. Siden slutningen af 1960'erne havde russerne tillige opstillet et antal mellemdistance-raketter - ialt ca. 600 - der fra ramper i den vestlige del af Sovjetunionen kunne ramme mål i hele Vesteuropa. Disse sidste våben hørte ligesom mellemdistance-bombeflyene på begge sider til de såkaldt euro-strategiske våben.

Fra 1977 begyndte Sovjetunionen at opstille en ny og mere avanceret raketype, som i Vesten er kaldt SS-20. Til forskel

fra de hidtidige sovjetiske mellemdistance-raketter (SS-4 og SS-5) er de nye raketter langt mere præcise, de er hver udstyret med tre selvstændigt styrbare atomladninger, de kan genoplades, og da deres affyringsramper er mobile, har de en højere grad af overlevelsessevne. Deres rækkevidde (4600 km) er også større end de hidtidige raketter. Til disse våben kommer det sovjetiske bombefly, som i Vesten kaldes Backfire, og hvis rækkevidde bevirkede, at det blev inddraget i SALT-forhandlingerne omend ikke direkte i SALT II aftalen, idet russerne i en ensidig erklæring indvilgede i at afstå fra at anvende disse fly i strategisk øjemod mod mål i USA og kun producere et mindre antal (30) om året.

I Vesteuropa havde der siden begyndelsen af 1960'erne ikke været placeret amerikanske landbaserede mellemdistance-raketter efter nedlæggelsen af de militært sårbare Thor- og Jupiter-raketter. De vestlige TNF-våben består af 156 amerikanske F-111 bombefly, der siden 1970 har været stationeret i Storbritannien, samt de aldrende britiske Vulcan-bombefly - foruden de franske atomvåben, der ikke indgår i det integrerede NATO-forsvar. Hertil har i en årrække kunnet medregnes ialt 400 atomladninger, placeret i ubådsbaserede Poseidon-raketter. Disse sidste våben indgår dog samtidig i USAs strategiske våbenarsenal og omfattes af SALT-aftalerne, omend de i det anførte antal er stillet til rådighed for den øverstkommanderende for NATO-styrkerne i Europa SACEUR (Supreme Allied Commander Europe).

På baggrund af den nye strategiske ligevægt og den uændrede sovjetiske konventionelle overvægt betød opstillingen af de sovjetiske mellemdistance-våben en yderligere forskydning af styrkebalancen i Europa til NATOs ugunst. Det var en udvikling, som kunne svække troværdigheden af NATOs strategi om det flexible gensvar samt af USAs atomgaranti af Vesteuropa, det vil sige USAs villighed til at udløse en strategisk atomkrig i tilfælde af et angreb mod Vesteuropa eller en del af Vesteuropa. Flere røster i den til tider heftige strategiske debat i USA bidrog til en sådan opfattelse, herunder den tidligere udenrigsminister Henry Kissinger, dels i erindringsbogen "The White House Years" (Random House, 1979), dels i en siden stærkt kommenteret tale i Bruxelles i september 1979. Men også den vesttyske forbundskansler Helmut Schmidt havde i en tale for Det

internationale Institut for strategiske Studier (IISS) i London i oktober 1977 peget på behovet for, at det voksende sovjetiske TNF-forspring blev søgt imødegået.

Målet med en vestlig TNF-modernisering var således at modvirke risikoen for en sovjetisk fejlvurdering af USAs villighed til at besvare et angreb mod Vesteuropa med et strategisk gengældelsesangreb - og at imødegå faren for sovjetiske presionsforsøg mod Vesteuropa understøttet af den etablerede militære overvægt i både konventionelle og TNF-våben i Europa. Derudover kunne en TNF-modernisering tjene til at forbedre den vestlige forhandlingsposition, når de euro-strategiske våben som forudset blev inddraget i den tredje SALT runde, og dermed medvirke til en mere stabil styrkemæssig balance om muligt på et lavere niveau end det eksisterende.

Debatten

Planlægningen af den forberedte TNF-modernisering ledsagedes af en livlig debat i USA, der dog især prægedes af debatten omkring SALT II forhandlingerne. I Europa var debatten mindre omfattende, omend en enkelt side af moderniseringen af atomvåbenarsenalet i Europa i 1977-78 udløste en intens og tildels stærkt følelsesladet debat omkring det såkaldte neutron-våben. Debatten og de mange udtryk for modstand mod dette "umenneskelige" våben, som det kaldtes fra flere sider, medførte, at præsident Carter udsatte en definitiv afgørelse om våbnets fremstilling og eventuelle deployering i Vesteuropa.

Først i sommeren og efteråret 1979 kom den offentlige debat om TNF-moderniseringen i gang i Europa. Det skete efter at NATOs forsvarsministre i maj 1979 udtalte sig om planerne i vendinger, der klart lod forstå, at en endelig afgørelse om TNF-moderniseringen skulle træffes på NATO-rådets møde i december 1979.

Debatten viste, at der var flere synspunkter på den planlagte opstilling af mellemdistance-våben i Vesteuropa til imødegåelse af de nye sovjetiske TNF-våben. Der blev således fra flere sider udtrykt betænkelighed ved, at NATO for første gang siden begyndelsen af 1960'erne ville opstille landbaserede raketter, som fra europæisk jord kunne ramme mål i Sovjetunionen.

Der blev også fremført, at der ikke var et klart militært behov for disse våben. Der blev i den forbindelse især peget på de 400 Poseidon-atomladninger, der fra de raketbestykkede amerikanske ubåde i en rum tid ville kunne imødegå truslen fra de meget omtalte sovjetiske SS-20 raketter, hvoraf Sovjetunionen ved udgangen af 1979 besad lidt over 100 (flertallet placeret sådan, at de kunne ramme mål i Vesteuropa) med en produktionskapacitet på ca. 50 om året. Til støtte for dette sidste argument anførtes undertiden en vurdering indeholdt i den årlige publikation fra IISS "The Military Balance 1979-80". Heri var det på grundlag af en indviklet points-beregning skønnet, at der i sommeren 1979 var en "omtrentlig ligevægt" i TNF-våben, omend styrkeforholdet blev forskudt i sovjetisk favør.

På foranledning af den brug, der blev gjort af artiklen i "The Military Balance" - som også kom til at spille en vis rolle i den danske debat - udsendte ledelsen af IISS den 8. november under debattens højdepunkt en pressemeddelelse, som vendte sig imod, at Instituttets vurdering var blevet citeret ude af sin sammenhæng som støtte for modstand mod TNF-moderniseringen. I meddelelsen hed det, at der særlig råder uligevægt, hvad angår sprænghoveder på missiler med længere rækkevidde end 1000 miles. På dette felt har Warszawapagten en overlegenhed i forholdet 10:1, hvis de amerikanske strategiske våben, som er tildelt SACEUR, holdes udenfor. Endelig anførtes, at de eksisterende vestlige modvåben består af fly, som er sårbare på deres startsteder og vil have voksende vanskeligheder ved at gennemtrænge Warszawapagt-landenes luftforsvar.

På dette fremrykkede tidspunkt af debatten, kun ca. en måned før den planlagte NATO-beslutning, var det kommet frem, at TNF-moderniseringsplanen forudså opstilling af ialt 572 mellemdistance-raketter i Vesteuropa fra andet halvår i 1983 bestående af 108 Pershing II raketter og 464 landbaserede cruise missiler - på dansk oftest kaldet krydsermissiler. De sidste er et forholdsvis nyt våbensystem, der har karakter af lavtgående flyvende bomber med en meget stor præcision takket være deres programmerede evne til at følge terrænet frem mod det fastsatte mål.

Mens alle Pershing II raketterne skulle placeres i Vesttyskland, skulle krydsermissilerne placeres ikke blot i Vesttyskland men også i Storbritannien, Belgien, Holland og Italien.

Dermed ville det krav opfyldes, som var stillet fra vesttysk side om, at de nye TNF-våben skulle placeres i mindst ét andet ikke-atomvåben-land end Vesttyskland. Det var endvidere forudsat, at TNF-deployeringen ikke skulle forøge det samlede antal atomladninger i Vesteuropa, som gennem en årrække har været angivet at udgøre ialt ca. 7.000. USA tilbød yderligere ensidigt at trække 1000 af disse atomladninger tilbage.

Endelig og ikke mindst skulle beslutningen om opstilling af de nye TNF-våben ledsages af et konkret forhandlingstilbud om begrænsning af TNF-våbnene og af andre rustningsbegrænsninger. Denne side af de vestlige planer havde som nævnt et andet ad hoc udvalg i NATO, betegnet som Special Group, beskæftiget sig med siden begyndelsen af 1979, sideløbende med arbejdet i den såkaldte High Level Group.

De landbaserede langtrækkende TNF-våben blev foretrukket fremfor tilsvarende søbaserede våben både under hensyn til deres højere grad af præcision, deres større visibilitet og deres anskaffelsespris. Ialt ville omkostningerne til det samlede TNF-program beløbe sig til 5 milliarder dollars, hvoraf USA som producent af og ansvarlig for våbnene skulle betale langt hovedparten, mens de europæiske NATO-lande skulle udrede udgifterne til anlæggene. For Danmarks vedkommende blev udgiften under NATOs såkaldte infrastrukturprogram anslået over en årrække til ialt ca. 40 mill. kr.

Danmark og TNF

Danmark deltog på linie med de øvrige NPG-lande i udarbejdelsen af disse planer, som først udløste en kraftig offentlig debat i de sidste måneder af 1979. Forsvarsminister Poul Søgaard havde i en redegørelse i maj 1979 orienteret Folketinget og offentligheden om arbejdet med blandt andet TNF-moderniseringen omend uden at foregribe arbejdets færdiggørelse og konklusioner, og hans redegørelse affødte ikke nogen større debat.

Da afgørelsen nærmede sig, voksede imidlertid debatten i omfang og heftighed. Hertil bidrog flere forhold. Danmark var medinddraget både som medlem af alliancen og som deltager i atomplanlægningsgruppen NPG.

Den danske beslutning i 1967 om at deltage i NPG havde dengang ikke vakt større opsigt eller modsigelse, omend den set i et historisk perspektiv placerede Danmark med et større medansvar for NATOs atomplanlægning end tidligere. Danmark havde besluttet sig før Norge for at deltage i NPG, hvis holdning var en slags erstatning for planerne om en fælles-allieret atomflådestyrke. Den havde Danmark ikke ønsket at medvirke i. NPG-tilslutningen kunne også ses på baggrund af den danske regerings ønske om at placere NATO mere aktivt i de samtidige afspændingsbestræbelser blandt andet med henblik på indkaldelsen af en europæisk sikkerhedskonference. Det indgik utvivlsomt tillige i motiverne for den danske beslutning, at man ønskede at have medindflydelse på hele alliansens atomvåbenplanlægning, uden at der af den grund var tale om nogen opgivelse af det danske standpunkt om ikke at modtage atomammunition på dansk jord "under de foreliggende omstændigheder".

Som planen for TNF-våbnene var udformet, blev der i højere grad end tidligere tale om en fælles alliancebeslutning som ønsket af blandt andet både USA og Vesttyskland. Efter forsvarsministrenes møde i maj 1979, da en afgørelse blev bebudet inden årets udgang, forstærkedes behovet for en definitiv og enig beslutning, hvis ikke NATO skulle give indtryk af manglende beslutningsdygtighed.

Den danske holdning frem til efteråret 1979 var således i væsentlig grad influeret af vor deltagelse i det forberedende arbejde, men samtidig bestemt af regeringens vilje til en uændret dansk atomvåbenpolitik (ingen atomvåben på dansk jord) og af et krav om, at TNF-moderniseringen skulle ledsages af et vestligt forhandlingsudspil med henblik på en mulig rustningsbegrænsning blandt andet omfattende TNF-våbnene. Den lave danske profil fremgik også af en udtalelse af statsminister Anker Jørgensen om, at det ikke tilkom Danmark med vor atomvåbenpolitik at søge at overtale andre lande til at acceptere våben, som vi ikke selv ønskede at modtage.

Deltagelsen i forberedelserne til TNF-moderniseringen havde efter alt at dømme ikke stillet SV-regeringen overfor større problemer. Men med regeringssamarbejdets forlis og efter det efterfølgende folketingsvalg opstod en ny politisk situation, der også fik konsekvenser for den danske holdning på tærsklen

til den planlagte NATO-afgørelse om de nye mellemdistance-våben.

Valget gav en mindre socialdemokratisk fremgang og resulterede i dannelsen af en socialdemokratisk mindretalsregering. Ændringen af den socialdemokratiske folketingsgruppe indebar, at en række nye fortrinsvis yngre socialdemokrater opnåede sæde i Folketinget. De markerede sig hurtigt med mere venstreorienterede synspunkter, der afspejlede en kritisk omend ikke afvisende holdning overfor NATO og den hidtidige sikkerhedspolitik.

For Anker Jørgensen var det som statsminister og partiformand afgørende at modvirke indre stridigheder i partiet og dets folketingsgruppe, hvis medlemmer indtog indbyrdes afvigende synspunkter på dansk EF-politik og på den civile udnyttelse af atomenergien. Under påvirkning af venstrefløjens kritiske holdning til NATOs nye raketvåben fik han den socialdemokratiske folketingsgruppe og siden partiets hovedbestyrelse til enigt at acceptere en kompromispræget dansk indstilling. Den betød ikke en dansk afvisning af TNF-moderniseringen, men indebar et dansk forslag om en udskydelse af NATOs afgørelse i et halvt år for i denne periode at prøve Sovjetunionens forhandlingsvilje.

Forslaget imødekom ikke fuldtud alle medlemmer af partiets venstrefløj, men accepteredes fra alle sider som det kompromis, der kunne samle regeringspartiet. Det tilfredsstillende ikke Det radikale Venstre og slet ikke partierne til venstre for Socialdemokratiet, der ønskede et ubetinget dansk nej til raketplanerne.

I denne sene fase af NATOs langvarige beslutningsproces kom den danske holdning de fleste andre NATO-lande utilpas, ligesom den tvøvende hollandske holdning til TNF-moderniseringen gjorde det, omend der ikke var tale om nogen egentlig koordinering af hollandske og danske synspunkter i alliancen. Også i Belgien var der kritiske røster, der mundede ud i en belgisk beslutning om først i maj 1980 at afgøre spørgsmålet om stationering af de nye TNF-våben i Belgien, mens der i Holland var stærke kræfter, som ønskede at give Holland en dansk atomvåbenstatus - det vil sige uden atomvåben på egen jord. Denne holdning resulterede i sidste instans i et foreløbigt hollandsk forbehold frem til 1981 overfor placeringen af de forudsete 48 krydsermissiler i Holland.

Udenrigsminister Kjeld Olesen sagde i Folketinget under den udenrigspolitiske forespørgselsdebat den 27. november - fire dage efter den socialdemokratiske folketingsgruppes beslutning om at søge TNF-afgørelsen udsat et halvt år - at balancen hurtigt og stærkt forrykkes med produktionen af 50 SS-20 pr. år, og at tidsfaktoren derfor spillede en meget vigtig rolle. Han fortsatte: "Dette er grunden til, at regeringen som bekendt har besluttet at foreslå sine allierede en udskydelse i op til 6 måneder af NATOs moderniseringsbeslutning. Sigtet hermed er, at den sovjetiske regering inden for denne periode klart skal tilkendegive, at den omgående vil standse al videre produktion og stationering af SS-20 og Backfire. Sovjetunionen må samtidig erklære sig rede til straks at indlede reelle nedrustningsforhandlinger om bl.a. en fastfrysning af de langtrækkende sovjetiske TNF-styrker som udgangspunkt for en videre nedtrapning af TNF-våbnene på begge sider. Såfremt Sovjetunionen ikke griber denne chance, må den NATO-beslutning, som herefter skal træffes, baseres på det foreliggende NATO-oplæg, som jeg omtalte for lidt siden. I denne situation vil man ... fra dansk side tillægge reelle våbenkontrollforhandlinger den højeste prioritet".

Både ministeren og den socialdemokratiske ordfører, Lasse Budtz, understregede, at Danmarks NATO-politik var uændret. Ministeren erklærede, at regeringen anså det for vitalt fortsat at bygge sin udenrigs- og sikkerhedspolitik på tilslutning fra de partier, der har støttet dansk NATO-medlemskab siden 1949, og han gav tilsagn om, at Danmark "fortsat vil leve op til de forpligtelser, vi mener påhviler os som medlem af en sådan alliance". Lasse Budtz sagde: "Dette er ikke for os en ændring af dansk udenrigs- og sikkerhedspolitik, det er en naturlig konsekvens, for det må og skal være en del af dansk sikkerhedspolitik at prøve at støtte afspændingen: vi må prøve den sovjetiske forhandlingsvilje".

Talsmænd for de øvrige partier bag sikkerhedspolitikken var imidlertid stærkt kritiske overfor regeringens og Socialdemokratiets holdning, ligesom de havde vendt sig mod regeringens éngangsnedskæring af forsvarsbudgettet for 1980 med 100 mill.kr.

Venstres formand, tidligere udenrigsminister Henning Christophersen sagde, at hvor sober og afdæmpet udenrigsministerens

redegørelse end var, "kan den jo ikke skjule, at en dansk regering nu for første gang i mange år har bragt sig i et modsætningsforhold til oppositionen i et afgørende udenrigs- og sikkerhedspolitisk spørgsmål. Uden at rådføre sig med det udenrigspolitiske nævn, uden på forhånd at have orienteret eller drøftet sagen med de partier, der sammen med socialdemokratiet i en årrække har båret dansk sikkerhedspolitik, har regeringen besluttet - sådan har jeg forstået det foreløbig - at ville gå enegang i NATO og at gøre det i en sag, der er af vital betydning for hele alliancen".

Ordførere fra Det konservative Folkeparti, Fremskridtspartiet, Centrumdemokraterne og Kristeligt Folkeparti udtalte sig på samme linie. Der forelagdes flere dagsordener, men der var forståelse blandt oppositionen for, at regeringen på forhånd havde erklæret at ville stemme imod alle dagsordener. Et enkelt dagsordenforslag - fra Fremskridtspartiet - der vendte sig mod regeringens holdning, blev trukket tilbage, og to dagsordenforslag fra henholdsvis Det radikale Venstre og Retsforbundet nedstemtes med meget store stemmetal.

Dermed var et varigt brud om sikkerhedspolitikken afværget. Men regeringen fastholdt det danske forslag under de efterfølgende forhandlinger i Bruxelles og Washington - som ventet uden at kunne samle tilslutning til det. Bortset fra de rent saglige indvendinger mod indholdet af et overraskende og for de fleste andre NATO-lande uvelkomment dansk standpunkt, var det den overvejende opfattelse i alliancen, at en udskydelse af beslutningen kunne have skæbnesvangre konsekvenser for opfattelsen af NATOs handledygtighed. Derfor blev beslutningen fastholdt. Da det fra dansk side på forhånd var tilkendegivet, at der ikke kunne være tale om et egentligt veto, blev beslutningen truffet med tilslutning fra alle 13 lande, som medvirker i NATOs forsvarsplanlægningskomité. De danske - og hollandske - synspunkter nævntes uden omtale af noget enkeltland i det afsluttende communiqué, der fastslog, at "efter alvorlig overvejelse herunder eksistensen af andre forslag, og efter at have noteret sig andre medlemmers standpunkt, konkluderede ministrene, at alliancens overordnede interesser ville være bedst tjent med at fremme to parallelle og komplementære forslag til TNF-modernisering og våbenkontrol".

Det "komplementære" forslag om våbenkontrol indeholdt et tilbud om at forhandle om væsentlige nedskæringer af de langtrækkende TNF-styrker i Europa samt af de interkontinentale våbensystemer indenfor rammerne af SALT III. Ministrene gjorde det også klart, at positive resultater af våbenkontrol-forhandlinger kunne påvirke NATOs TNF-moderniseringsbehov i nedadgående retning. Det indeholdt tillige en bekræftelse af den ensidige amerikanske tilbagetrækning af 1000 atomladninger i Vesteuropa, et forslag om en midlertidig aftale for at sætte gang i forhandlingerne om gensidige og afbalancerede styrkereduktioner i Centraleuropa (MBFR = Mutual and Balanced Force Reductions), et tilbud om et antal såkaldte "beslægtede foranstaltninger" (associated measures) indenfor rammerne af MBFR for blandt andet at gøre de militære aktiviteter mere "gennemsigtige" og endelig et forslag om at tilføje opfølgingskonferencen om sikkerhed og samarbejde i Madrid fra november 1980 et nyt vigtigt element om rustningskontrol herunder udbygning af de eksisterende tillidsskabende foranstaltninger. Der udtryktes også støtte til det franske forslag om en nedrustningskonference omfattende alle 35 deltagende lande i sikkerhedskonferencen.

Ved årsskiftet kun godt to uger senere var det imidlertid ikke i lys af denne beslutning og dens baggrund, at den internationale situation skulle bedømmes, men derimod den sovjetiske invasion af Afghanistan og de kraftige reaktioner, den udløste i de første uger og måneder af 1980.